

شماره بخشنامه : 10416-1402-1000

تاریخ : ۱۴۰۲/۱۰/۰۲

مدیرعامل

موضوع	بخشنامه نحوه اجرای قانون موافقتنامه تأمین اجتماعی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ترکیه
تاریخ: 1402/10/02 شماره: ۱۰۰۰/۱۴۰۲/۱۰۴۱۶ حوزه: معاونت بیمه ای موضوع: نحوه اجرای قانون موافقتنامه تأمین اجتماعی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ترکیه معاونین محترم مدیر عامل مدیران کل محترم مستقل ستادی مدیر کل محترم تأمین اجتماعی استان با سلام و صلوات بر محمد و آل محمد (ص) با عنایت به قانون موافقتنامه تأمین اجتماعی فیما بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ترکیه که به ترتیب در تاریخ های ۱۳۹۵/۱۱/۲۷ توسط مجلس شورای اسلامی جمهوری اسلامی ایران و فروردین ماه سال ۱۴۰۰ در مجلس جمهوری ترکیه به تصویب رسید (پیوست) و متعاقباً سند ترتیبات اجرایی موافقتنامه تأمین اجتماعی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ترکیه مورخ ۱۴۰۱/۰۴/۲۸ به امضاء طرفین رسیده است ارسال می گردد. با توجه به مراتب فوق و به استناد بند (الف) از ماده ۵ قانون تأمین اجتماعی مبنی بر اینکه اتباع خارجی که در جمهوری اسلامی ایران اشتغال بکار دارند چنانچه موافقتنامه های دو جانبه یا چند جانبه تأمین اجتماعی بین دولت آنان و ایران منعقد شده باشد مطابق مفاد موافقتنامه عمل خواهد شد لذا در راستای پیاده سازی قانون مذکور و ترتیبات اجرایی آن نظر ادارات کل استانها و شعب ذیربط را به موارد و نکات ذیل جلب می نماید. بخش اول: اصطلاحات قوانین مورد عمل و مشمولین ۱- تعریف اصطلاحات بکار رفته در موافقتنامه الف - مقام صلاحیتدار: در ارتباط با جمهوری اسلامی ایران وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و در ارتباط با جمهوری ترکیه وزارت کار و تأمین اجتماعی ب - سازمان صلاحیتدار: سازمان بیمه ای مسول اجرای قوانین مورد عمل مندرج در بند ۲ این بخشنامه و ارائه دهنده مزایا سازمان تأمین اجتماعی تذکر: سایر اصطلاحات این بخشنامه عیناً مطابق با تعریف اصطلاحات مندرج در بخش اول مقررات کلی ماده ۱ موافقتنامه میباشد و هر اصطلاحی که در این تعاریف مشخص نگردیده است دارای همان معنایی است که در قوانین طرفهای متعاقد به آن اختصاص داده شده است. ۲- قوانینی که موافقتنامه در مورد آنها اعمال می گردد: الف- در ارتباط با جمهوری اسلامی ایران الف) قانون تأمین اجتماعی ب قانون اصلاح بند (ب) و تبصره ۳ ماده ۴ قانون تأمین اجتماعی پ قانون بیمه های اجتماعی قالیافان بافندگان فرش و شاعلان صنایع دستی شناسه دار ت قانون اصلاح قانون بیمه اجتماعی رانندگان حمل و نقل بار و مسافر بین شهری ث قانون بیمه های اجتماعی کارگران ساختمانی ب- در ارتباط با جمهوری ترکیه الف) شاخه های بیمه کوتاه مدت و بلند مدت و بیمه بیکاری برای اشخاص شاغل تحت قرارداد کاری از سوی یک یا چند کارفرما ب شاخه های بیمه کوتاه مدت و بلند مدت برای خویش فرمایانی که بطور مستقل و بدون قرارداد کاری مشغول به کار هستند. پ شاخه های بیمه بلند مدت برای اشخاص شاغل در ادارات دولتی ۳- مشمولین مشمولین افرادی هستند که قبلاً مشمول قوانین هر یک یا دو طرف متعاقد بوده اند و یا در حال حاضر مشمول قوانین هر	

یک از طرفهای متعاقد میباشند به همراه اعضای خانواده و بازماندگان آنان مشمول مفاد این موافقتنامه میگردند مگر اینکه به ترتیب دیگری در این موافقتنامه پیش بینی شده باشد.

بخش دوم: خدمات و تعهدات موضوع موافقتنامه

۴- مزایای مبتنی بر تجمیع سوابق

محور اصلی این موافقتنامه تجمیع و لحاظ نمودن سوابق بیمه ای ذینفعان نزد طرفین موافقتنامه در احراز

شرایط جهت بهره مندی از مزایا و تعهدات ذیل میباشد

الف) مستمری بازنشستگی از کار افتادگی و بازماندگان

ب) کمک هزینه کفن و دفن مراسم ترحیم

ج) مزایای درمانی

د) مزایای بارداری و بیماری

ه) بیماری های حرفه ای

الف: مستمری بازنشستگی از کار افتادگی و بازماندگان

- چنانچه سوابق بیمه ای نزد سازمان یک طرف متعاقد در احراز شرایط برخورداری از مزایا لازم باشد، از سازمان صلاحیتدار آن طرف درخواست میگردد تا فرمهای مربوط به اعلام سوابق بیمه ای را ارسال نماید. در صورتی که به موجب قوانین هر یک از طرفین برخورداری از مزایا مشروط به احراز سوابق بیمه ای باشد، سازمان مجری آن قانون سوابق بیمه ای احراز شده به موجب قوانین طرف دیگر را در صورت لزوم و به شرط عدم همپوشانی همانند سوابق بیمه ای احراز شده طبق قوانین خود در نظر خواهد گرفت در این حالت فرد بیمه شده و بازماندگان میبایست درخواستهای خود را برای دریافت مستمری به سازمان محل اقامت خود تسلیم نمایند. نظر به اینکه محتمل است سازمان محل اقامت متقاضی لزوماً با سازمان آخرین محل بیمه پردازی وی یکسان نباشد، لذا بررسی احراز شرایط برقراری و صدور حکم اولیه مستمری از جانب طرف متعهده خواهد بود که آخرین محل بیمه پردازی محسوب می گردد.

- نحوه محاسبه مزایا: چنانچه استحقاق دریافت مزایا به موجب قوانین هر یک از طرف های متعاقد، بدون تجمیع سوابق بیمه ای احراز گردد سازمان صلاحیتدار آن طرف متعاقد میزان مزایای قابل پرداخت را صرفاً بر مبنای سوابق بیمه ای احراز شده طبق قوانینی که اعمال میکند. محاسبه خواهد کرد.

چنانچه برخورداری از مزایای بلند مدت صرفاً از طریق تجمیع سوابق بیمه ای و بر اساس قوانین هر یک از طرف های متعاقد امکانپذیر باشد سازمان صلاحیتدار این طرف متعاقد مزایا را به صورت زیر محاسبه خواهد کرد:

الف- سازمان صلاحیتدار میزان مزایا را با احتساب تمامی سوابق بیمه ای احراز شده به موجب قوانین هر دو طرف متعاقد و به گونه ای محاسبه مینماید که گویا سوابق تنها بر اساس قوانین مورد اعمال همان سازمان احراز شده است.

ب - بر مبنای میزان مزایای محاسبه شده موضوع بند فوق میزان واقعی مزایا بر مبنای نسبت سوابق بیمه ای احراز شده صرفاً طبق قوانین آن به کل سوابق بیمه ای در نظر گرفته شده برای محاسبه مزایا محاسبه خواهد شد.

تذکر ۱: اگر به موجب قوانین یک طرف متعاقد مزایا بر مبنای درآمد یا حق بیمه های پرداخت شده به موجب قوانین آن طرف متعاقد محاسبه شود سازمان صلاحیتدار درآمد یا حق بیمه هایی که صرفاً به موجب قوانینی که اعمال میکند پرداخت شده است را در نظر خواهد گرفت.

تذکر: چنانچه طبق قوانین هر یک از طرفهای متعاقد میزان مزایای نقدی به تعداد اعضای خانواده بستگی داشته باشد سازمان صلاحیتدار اعضای خانواده مقیم در سرزمین طرف متعاقد دیگر یا کشور ثالث را نیز در نظر خواهد گرفت.

- بر همین اساس و به موجب توافقات صورت پذیرفته مندرج در موافقتنامه در خصوص افرادی که تمایل به دریافت مستمری بر اساس موافقتنامه را داشته باشند روش برقراری انواع مستمریها مبتنی بر احتساب مجموع سوابق کسب شده در هر دو کشور به منظور احراز شرایط برقراری و پرداخت مستمری به نسبت سابقه مکتسبه توسط سازمان تأمین اجتماعی هر یک از طرفین خواهد بود.

در صورت اقامت در کشور ثالث به غیر از طرفهای متعاقد متقاضیان میتوانند درخواستهای خود را به هر یک از سازمانهای صلاحیتدار طرفین ارائه نمایند. سازمان صلاحیتدار طرفی که فرد در آن آخرین بار بیمه پرداز بوده است باید مسئولیت رسیدگی به تقاضا را بر عهده گیرد.

ب: کمک هزینه کفن و دفن مراسم ترحیم: اگر بیمه شده در سرزمین طرف دیگر فوت نماید چنین تلفی می گردد که محل فوت وی در سرزمین طرفی است که آن شخص در آن بیمه شده است و بازماندگان وی استحقاق دریافت هزینه مراسم ترحیم را خواهند داشت.

تذکر ۱: چنانچه استحقاق دریافت کمک هزینه مراسم ترحیم طبق قوانین هر دو طرف وجود داشته باشد، تنها قوانین آن طرفی اعمال خواهد شد که متوفی در سرزمین آن مقیم بوده است.

تذکر ۲: در صورتی که استحقاق دریافت کمک هزینه مراسم ترحیم به موجب قوانین هر یک از طرفین مشروط بر احراز سابقه بیمه ای معین باشد سازمان صلاحیتدار آن طرف در صورت لزوم و به شرط عدم همپوشانی سوابق

بیمه ای احراز شده به موجب قوانین طرف دیگر را نیز همانند سوابق بیمه ای به موجب قوانین خود در نظر خواهد گرفت.

ج: مزایای درمانی: در مواردی که طبق قوانین هر یک از طرفهای متعاقد برخورداری از مزایای غیر نقدی (درمانی) مشروط به احراز سوابق بیمه ای باشد سازمان مجری آن قانون باید سوابق بیمه ای احراز شده در طرف دیگر را در صورت لزوم و مشروط به عدم همپوشانی همانند سوابق بیمه ای احراز شده طبق قوانین خود در نظر گیرد.

د: مزایای بارداری و بیماری: در خصوص کمک هزینه نقدی ایام بیماری و بارداری تجمیع سوابق ذکر شده در بند ج مزایای درمانی تنها در صورتی انجام میشود که شخص مزبور در سرزمین طرف متعهده بیمه شده باشد که طبق قوانین آن

درخواست را ثبت کرده است و در آن فعالیت منجر به کسب درآمد را انجام میدهد.

ه: بیماریهای حرفه ای: در صورتی که پرداخت مزایای نقدی مرتبط با بیماری حرفه ای بر اساس قوانین هر دو طرف متعاقد وجود داشته باشد مزایای مذکور تنها بر اساس قوانین طرف متعهده پرداخت خواهد شد که آخرین فعالیت شغلی منجر به بروز بیماری حرفه ای مزبور در سرزمین آن انجام شده باشد.

تذکر: چنانچه ارائه مزایا در مورد بیماری حرفه ای طبق قوانین یک طرف مشروط بر این باشد که اشتغال به حرفه منجر به بیماری باید برای مدت زمان معینی طول کشیده باشد سازمان صلاحیتدار آن طرف در صورت لزوم دوره های سپری شده در حرفه مورد نظر طبق قوانین طرف دیگر را در نظر خواهد گرفت.

۵- مزایای غیر مبتنی بر تجمیع سوابق:

الف- مزایای بیکاری: مزایای بیمه بیکاری طبق قوانین طرفی ارائه خواهد شد که شخص آخرین بار در آن بیمه بوده است. طبق تبصره ۳ ماده ۱ قانون بیمه بیکاری مصوب ۱۳۶۹/۶/۲۶ مجلس شورای اسلامی کلیه اتباع خارجی از شمول مقررات قانون بیمه بیکاری مستثنی می باشند.

ب- کمک هزینه عائله مندی: کمک هزینه عائله مندی طبق قوانین طرفی ارائه خواهد شد که شخص آخرین بار در آن بیمه بوده است.

بخش سوم: نحوه پرداخت مزایا

۶- سازمانهای صلاحیتدار موظفند مزایای تعیین شده را مستقیماً به مشمولین یا افراد تحت کفالت آنان یا نمایندگان قانونی آنها پرداخت نمایند. ضمناً پرداخت مزایا بر اساس وجه رایج طرفین خواهد بود که مسئولیت پرداخت را بر عهده دارد.

۷- طرفین باید مزایا را طبق قوانین بیمه ای حاکم بر هر یک از کشورهای طرفین متعاقد به افراد ساکن در کشور ثالث بپردازند. در صورتی که طبق قوانین هر یک از طرفین مقرراتی برای پرداخت مزایا در سرزمین کشور ثالث وجود نداشته باشد مزایای مذکور باید در سرزمین یکی از طرفین پرداخت شود.

۸- پرداخت مزایا در خارج از کشور: مزایایی که به موجب قوانین طرف متعاقد مسئول پرداخت برقرار می گردد بدون هرگونه کاهشی به اشخاص مشمول حتی اگر در سرزمین طرف دیگر اقامت داشته باشند پرداخت خواهد شد. پرداخت کارمزد انتقال وجه بین بانکی بر عهده سازمان صلاحیتدار طرفی خواهد بود که مسئول پرداخت میباشد. در مواردی که این اشخاص مقیم سرزمین کشور ثالث باشند مزایا طبق قوانین طرف مسئول پرداخت مزایا پرداخت خواهد شد.

۹- پول رایج برای پرداخت: پرداخت هرگونه مزایا طبق موافقتنامه با پول رایج طرفی انجام خواهد شد که سازمان صلاحیتدار آن طرف پرداخت را انجام میدهد و هر گونه پرداختهای انجام شده به منزله ایفای کامل تعهد پرداخت برای سازمان صلاحیتدار مزبور خواهد بود.

تذکر: چنانچه به موجب موافقتنامه سازمان صلاحیتدار یک طرف مسئول پرداخت مبالغی بابت بازپرداخت خدمات ارائه شده از سوی سازمان طرف دیگر باشد تعهدات آن بصورت پول رایج طرف دیگر اعلام خواهد شد. سازمان طرف نخست تعهدات خود را به وسیله پرداخت به پول رایج طرف دیگر ایفا خواهد نمود.

بخش چهارم: سایر موارد

۱۰- سوابق بیمه ای کمتر از یکسال: چنانچه مجموع سوابق بیمه ای احراز شده به موجب قوانین یک طرف کمتر از یک سال باشد در چارچوب موافقتنامه مزایا پرداخت نخواهد شد مگر اینکه طبق همان قوانین حق دریافت مزایا صرفاً بر مبنای همان میزان سابقه بیمه ای وجود داشته باشد.

۱۱- استرداد پرداختهای مازاد: چنانچه سازمان صلاحیتدار هر یک از طرفین به موجب مفاد موافقتنامه مبلغی بیش از میزان استحقاقی شخص به مزایا بگیر پرداخت نماید میتواند از سازمان طرف دیگر که مسئول پرداخت مزایای متناظر به آن شخص میباشد درخواست نماید تا مبلغ مازاد پرداختی را از مبالغ قابل پرداخت به وی کسر نماید سازمان صلاحیتدار مزبور مبالغ کسر شده را به سازمان طرف دیگر انتقال خواهد داد.

۱۲- ارائه حکم مأموریت گواهی بیمه و تمدید زمان مأموریت: اگر شخصی که در سرزمین هر یک از طرفهای متعاقد بکار اشتغال دارد از سوی کارفرمای خود جهت انجام کار معینی بطور موقت به سرزمین طرف متعاقد دیگر مأمور گردد در ارتباط با آن شغل و تا حداکثر ۲۴ ماه و به شرط آنکه وضعیت خود را به عنوان کارگر مزد بگیر با همان کارفرما حفظ نماید مشمول قوانین طرف متعاقد نخست خواهد بود.

مدت مأموریت فرد مشروط به تأیید مقامات صلاحیتدار با نهادهای تعیین شده توسط مقامات مزبور دو طرف می تواند تا مدت ۶۰ ماه تمدید گردد بیمه شده در طول مدت زمان تمدید مأموریت مشمول قوانین کشور فرستنده خواهد بود که در این صورت تأییدیه کشور مقابل لازم است.

۱۳- تساوی رفتار: اشخاصی که در سرزمین هر یک از طرفین اقامت دارند و مفاد موافقتنامه در مورد آنها اعمال می گردد، مشمول حقوق و تعهدات مقرر در قوانین طرفی که در سرزمین آن اقامت دارند، خواهند بود مگر آن که به ترتیب دیگری در موافقتنامه پیش بینی شده باشد.

۱۴- سایر موافقتنامهها و کنوانسیونها: موافقتنامه های دو جانبه تأمین اجتماعی که با کشورهای ثالث منعقد شده یا خواهد شد تأثیری بر مفاد موافقتنامه نخواهد داشت.

۱۵- اشخاص شاغل یا خویش فرمایانی که در سرزمینهای هر یک از طرفین فعالیت و اشتغال دارند، در خصوص آن شغل مشمول قوانین طرفی خواهند بود که در آن سرزمین مشغول به کار هستند و بر مبنای آن بیمه پردازی می نمایند، حتی اگر در سرزمین طرف دیگر اقامت داشته باشند یا اگر کارفرما یا دفتر ثبت شده کارفرمای آنها در سرزمین طرف دیگر واقع شده باشد چنانچه این افراد بطور همزمان در سرزمین هر دو طرف اشتغال داشته باشند، مشمول قوانین طرفی خواهند بود

که در آن اقامت دارند.

۱۶- کارکنان دولت و اشخاصی که در هر یک از کشورهای طرف متعاقد کارمند دولت محسوب می شوند مشمول قوانین طرفی خواهند بود که در ادارات دولتی آن اشتغال دارند.

۱۷- چنانچه شخصی در شعبه و یا نمایندگی دائمی مؤسسه ای استخدام شده باشد که دفتر ثبت شده آن در طرف دیگر قرار دارد در این حالت مشمول قوانین طرفی خواهد بود که شعبه یا نمایندگی دائمی مزبور در سرزمین آن قرار دارد.

۱۸- کارکنان مؤسسات حمل و نقل بین المللی عبارتند از:
(الف) شخصی که به عنوان مستخدم در کشتی تحت پرچم یکی از طرفین به کار اشتغال دارد مشمول قوانین همان طرف خواهد بود.

ب شخصی که از کارکنان مؤسسه مسافرتی یا پروازی بوده و در قبال دریافت دستمزد و یا بصورت اجاره ای یا با مسئولیت خود خدمات حمل و نقل بین المللی را برای مسافران یا کالاها از طریق جاده ای ریلی یا هوایی فراهم می نماید مشمول قوانین طرفی خواهد بود که دفتر مرکزی مؤسسه در سرزمین آن قرار دارد.

۱۹- مقامات کنسولی و نمایندگان سیاسی: این موافقتنامه تأثیری بر مفاد کنوانسیون وین در خصوص روابط دیپلماتیک مورخ ۱۸ آوریل ۱۹۶۱ برابر با ۲۹ فروردین ۱۳۴۰ و کنوانسیون وین در خصوص روابط کنسولی مورخ ۲۴ آوریل ۱۹۶۳ برابر با ۴ اردیبهشت ۱۳۴۲ نخواهد داشت.

۲۰- تاریخ ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۲ برابر با یکم ماه می سال (۲۰۲۳) به عنوان تاریخ لازم الاجرا شدن موافقتنامه تأمین اجتماعی فیما بین تعیین گردید موافقتنامه هیچ حقی جهت برخورداری از مزایا برای دوران پیش از لازم الاجرا شدن آن ایجاد نخواهد کرد.

۲۱- هر نوع سابقه بیمه ای که پیش از لازم الاجرا شدن موافقتنامه به موجب قوانین یک طرف احراز گردیده است. به منظور تعیین حقوق ناشی از موافقتنامه در نظر گرفته خواهد شد.

۲۲- از زمان لازم الاجرا شدن موافقتنامه هرگونه مزایای مقرر به استناد موافقتنامه صرفاً با درخواست شخص ذیربط و طبق مفاد موافقتنامه پرداخت خواهد شد مگر آنکه حقوق تعیین شده پیشین منجر به پرداخت یکجا (مقطوع) شده باشد.

۲۳- با عنایت به شرح وظایف اداره کل امور بیمه شدگان مبنی بر انجام امور مربوط به ایرانیان خارج از کشور و اتباع خارجی انجام امور مرتبط با این موافقتنامه توسط اداره کل مزبور با همکاری اداره کل امور بین الملل صورت می پذیرد لذا تا فراهم شدن امکان ثبت و رسیدگی سیستمی به درخواستهای مشمولین این بخشنامه واحد امور بیمه شدگان در شعب اجرایی ذیربط مکلفند نسبت به اخذ درخواست این افراد مطابق فرم پیوست شماره یک به انضمام مستندات مرتبط با درخواست اقدام و مراتب را به ادارات کل استانها جهت انعکاس موضوع به اداره کل امور بیمه شدگان ارسال نمایند.

مسئول حسن اجرای این بخشنامه مدیران کل حوزه های ذیربط ستادی مدیران کل و معاونین بیمه ای رؤسای ادارات امور بیمه شدگان نامنویسی و حسابهای انفرادی مستمریها وصول حق بیمه امور مالی ادارات کل استانها و رؤسا و معاونین و مسئولین واحدهای ذیربط در شعب و همچنین مرکز فناوری اطلاعات آمار و محاسبات و شرکت مشاور مدیریت و خدمات ماشینی تأمین خواهند بود.

میرهاشم موسوی

